

GENERATIES: VERTROUWEN EN KERNENERGIE

Een onderzoek naar politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie, kijkend naar de protestgeneratie en generatie Z

Tijs van Vliet – 616935

Erasmus Universiteit Rotterdam

Begeleider: Dr.ir. B (Beitske) Boonstra

Tweede beoordelaar: Dr. AM (Agnieszka) Kanas

Aantal woorden: 9.917

29-06-2025

Voorwoord

Voor u ligt de masterscriptie “Generaties: vertrouwen en kernenergie”. Deze scriptie is geschreven voor het afronden van de masteropleiding Beleid en Politiek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Ik ben van januari tot juli 2025 bezig geweest met het uitvoeren van mijn onderzoek en het schrijven van deze scriptie.

De keuze voor dit onderwerp is ontstaan door mijn persoonlijke interesse in de politieke dynamiek en het maatschappelijke debat rondom het huidige polariserende energiebeleid. In de afgelopen jaren is kernenergie en het beleid rondom kernenergie een terugkerend onderwerp geweest in de media en het publieke debat, waarin tegenstellingen tussen politieke overtuigingen en generaties regelmatig zichtbaar waren. De actualiteit van dit onderwerp in het maatschappelijke debat, heeft mij gemotiveerd om dit onderwerp te onderzoeken en dieper in te gaan op de vraag hoe politiek vertrouwen samenhangt met de perceptie die mensen hebben op het gebruik van kernenergie.

Ik wil graag mijn scriptiebegeleider, Beitske Boonstra, bedanken voor de enorm waardevolle begeleiding die ik gedurende het scriptietraject heb mogen ontvangen. Jouw nuttige feedback, het meedenken, een vooral ook jouw positieve instelling hebben mij enorm gemotiveerd om deze scriptie naar een hoger niveau te tillen. Ook wil ik graag mijn medestudenten bedanken voor de peerfeedback en ondersteuning die ik van jullie heb mogen ontvangen gedurende het scriptietraject.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die mij geholpen hebben met het verspreiden van mijn enquête. Dankzij jullie inzet is het mij gelukt om voldoende respondenten te vinden, wat van enorm grote waarde is geweest in de totstandkoming van deze scriptie.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Tijs van Vliet

Den Haag, 29 juni 2025

Abstract

This study focuses on the relationship between political trust and the perception on the use of nuclear energy within two generations in the Netherlands: the protest generation (1940-1959) and generation Z (1995-2010). By means of quantitative research, an attempt has been made to answer the question: ‘To what extent does political trust influence the perception of nuclear energy use among Dutch citizens, and are there differences between the protest generation and generation Z?’ By using surveys, the differences in political trust and perception on the use of nuclear energy were investigated, as well as the influence of two mediating variables; cognitive dissonance and affective intelligence, and the moderating variable; political ideology. The results show that generation Z is generally more positive about the use of nuclear energy than the protest generation, while both generations have a relatively low political trust. The relation between political trust and the perception on the use of nuclear energy was shown to be significantly correlated in the protest generation, this was however not the case in generation Z. While the mediating variable cognitive dissonance turned out to be of low methodological consistency, affective intelligence seemed to have a mediating function within the protest generation, specifically emotions like uncertainty, worry, anger, and frustration. The moderating variable political ideology only seemed to influence the relation between the two main variables for the protest generation. The findings underline the importance of political trust in the relation between political trust and the perception on the use of nuclear energy, which underlines the cruciality of political trust in generating support for nuclear energy use, and urge its bolstering via public involvement, openness, and a nuanced portrayal in the media. In addition, this study also shows the importance of inclusive policymaking and intergenerational discussion.

Inhoudsopgave

1. Introductie	4
1.1 Onderzoeksvraag en doelstelling	6
1.2 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie	7
1.3 Leeswijzer	7
2. Theoretisch kader	8
2.1 Conceptualisering	8
2.1.1 Conceptualisering politiek vertrouwen	8
2.1.2 Conceptualisering perceptie op het gebruik van kernenergie	9
2.1.3 Protestgeneratie en generatie Z	10
2.2 Theoretische modellen	11
2.2.1 Micro-performance theorie	11
2.2.2 Cognitieve dissonantie theorie	12
2.2.3 Affective intelligence theorie	14
2.2.4 Politieke ideologie	15
2.3 Conceptueel model	16
3. Methodologie	17
3.1 Procesomschrijving	17
3.1.1 Sampling	17
3.1.2 Dataverzameling	17
3.1.3 Data analyse	17
3.1.4 Validiteit en betrouwbaarheid	18
3.1.5 Ethiek en privacy	18
3.2 Operationalisering	19
4. Resultaten	21
4.1 Beschrijvende statistiek	21
4.2 Resultaten lineaire regressieanalyse	25
4.3 Resultaten Sobel test	27
4.4 Resultaten PROCESS analyse	28
5. Conclusie	30
6. Discussie	31
6.1 Reflectie	31
6.2 Implicaties en aanbevelingen	32
7. Terugblik	33
Literatuurlijst	34
Bijlagen	37
Bijlage I. Enquête	37

1. Introductie

Nederland bevindt zich momenteel middenin een ingrijpende klimaat- en energietransitie, onderweg naar een volledig klimaatneutraal Nederland in 2050 (Ministerie van Klimaat en Groene Groei, 2024). Dit houdt in dat de uitstoot van broeikasgassen drastisch verminderd moet worden en dat fossiele brandstoffen vervangen moeten worden door duurzame energiebronnen. Het huidige kabinet-Schoof heeft met als doel om volledig klimaatneutraal te worden, de ambitie uitgesproken om de elektriciteitsproductie volledig CO₂-neutraal te maken in uiterlijk 2040. Voor het behalen van deze doelstelling wordt hiervoor niet enkel ingezet op het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, maar wordt ook het gebruik van kernenergie als een cruciale maatregel gezien binnen het toekomstige energiebeleid (Rijksoverheid, 2024). Volgens het kabinet-Schoof heeft het gebruik van kernenergie, in tegenstelling tot het gebruik van fossiele brandstof, meerdere voordelen binnen de energietransitie. In tegenstelling tot zonne- en windenergie, die fors afhankelijk zijn van weersomstandigheden, levert het gebruik van kernenergie een constante en stabiele stroomvoorziening, wat het gebruik van kernenergie een betrouwbare aanvulling maakt op het groeiende aandeel duurzame energie in de energiemix (Rijksoverheid, 2024). Tevens stoten kerncentrales geen CO₂ uit, wat ook bijdraagt aan de klimaatdoelstelling voor een CO₂-neutrale elektriciteitsproductie.

Ongeacht dat het kabinet plannen heeft voor het bouwen van nieuwe kerncentrales, komt het publieke debat over kernenergie niet goed van de grond en is de publieke steun voor kernenergie nog vrij laag (NEMO, 2022). Kernenergie wordt namelijk vaak gepresenteerd als de oplossing om te voldoen aan de energiebehoeften van de toekomst, echter roept het bij veel mensen ook bezorgdheid op wanneer er wordt gekeken naar veiligheid van kerncentrales en de opslag van nucleair afval. Ongelukken met kernenergie, zoals in Tsjernobyl in 1986 of Fukushima in 2011, hebben volgens onderzoek geleid tot een daling in publieke steun voor bouw van nieuwe kerncentrales (Kim, Y., Kim, M., & Kim, W., 2013). Aan de andere kant van de discussie over kernenergie stelt Behnam Taebi (2022), professor energie- en klimaatethiek aan de Technische Universiteit Delft, dat er een belangstelling is voor het gebruik van kernenergie voor het omgaan met klimaatverandering en om minder afhankelijk te zijn van Russisch gas. Onderzoek van Hacquin et al. (2022) laat zien dat mensen veelal biased zijn in hun perceptie op het gebruik van kernenergie en dat mensen de risico's van nucleaire ongelukken overschatten in vergelijking met andere soorten rampen. Diverse wetenschappers

en energie experts stellen ook dat kernenergie internationaal stuit op scepsis vanwege eerdere nucleaire ongelukken en de publieke angst voor radioactief afval (Wigley, et al., 2018).

Kijkend naar de verschillen in perceptie op het gebruik van kernenergie is erg interessant wanneer er ook wordt gekeken naar historische context en gebeurtenissen, zoals de protesten tegen kernenergie in de jaren '70 en '80. Deze protesten waren niet zuiver gericht op het gebruik van kernenergie zelf, maar ook op de manier waarop de politiek omging met zorgen van burgers. Destijds heeft het gevoel dat de politiek haar macht misbruikte, zonder zorgen van burgers mee te nemen, geleid tot een verlies in politiek vertrouwen (Laka, 2004). Deze burgers vallen onder de protestgeneratie, oftewel iedereen geboren in de periode 1940-1959 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2014). Voor jongere generaties, zoals generatie Z, ligt dit potentieel anders. Onder generatie Z valt iedereen die geboren is in de periode 1995-2010 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2014). Deze generatie heeft deze politieke strijd en protesten rondom het gebruik van kernenergie niet persoonlijk meegemaakt en groeien op in een tijd waarin kernenergie gepresenteerd wordt als een oplossing voor een volledig klimaat neutrale energiemix. Onderzoek in de provincie Zeeland laat zien dat jongeren erkennen dat het gebruik van hernieuwbare energiebronnen mogelijk niet voldoende is om te voldoen aan de groeiende energiebehoefte, met als gevolg dat het gebruik van kernenergie wordt overwogen als een reële optie (Provincie Zeeland, 2023).

Tegelijkertijd speelt politiek vertrouwen van burgers een grote rol in hun perceptie op het gebruik van kernenergie. Onderzoek toont aan dat mensen met hoger vertrouwen in de overheid eerder geneigd zijn om het gebruik van kernenergie te beschouwen als betrouwbaar en veilig, aangezien erop vertrouwd wordt dat de overheid de potentiële risico's adequaat beheert (Hacquin et al., 2022). Omgekeerd geldt wanneer het politiek vertrouwen laag is, burgers eerder geneigd zijn om sceptischer te zijn tegenover het gebruik van kernenergie. Dit zou met name kunnen gelden voor de protestgeneratie, welke historisch gezien wantrouwen vertoonde tegenover de overheid. Daar staat tegenover dat perceptie op het gebruik van kernenergie ook van invloed kan zijn op politiek vertrouwen. Onderzoek toont aan dat gebrek aan eerlijke en duidelijke communicatie over technologieën kan leiden tot een afname in vertrouwen in instituties en overheidsbeleid (Kim et al., 2013). Dit effect zou generatie specifiek kunnen zijn, waarbij jongere generaties vertrouwen kunnen verliezen wanneer de overheid niet transparant genoeg communiceert over de lange termijn effecten en risico's van het gebruik van kernenergie.

Andere relevante factoren in de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie zijn emoties die mensen ervaren wanneer ze denken aan

kernenergie, te duiden met het concept ‘affectieve intelligentie’, en het gevoel van ongemak of innerlijk conflict dat bij tegenstrijdige waarden of overtuigingen over kernenergie kan ontstaan, te duiden met het concept ‘cognitieve dissonantie’ (Morvan & O’Connor, 2017; Marcus et al., (2011). Deze concepten geven inzicht in het psychologische proces achter hoe mensen reageren op technologische en politieke keuzes, en hoe ze evalueren op deze keuzes.

1.1 Onderzoeksvraag en doelstelling

Politiek vertrouwen en perceptie op het gebruik van kernenergie staan wederzijds in verband met elkaar, en lijken dus generatiegebonden. Waar de protestgeneratie haar perceptie op het gebruik van kernenergie mogelijk gevormd heeft in een historische context van protest en wantrouwen, groeit generatie Z op in een tijd waarin het gebruik van kernenergie wordt gepresenteerd als een cruciale maatregel voor de energietransitie. Dit onderzoek heeft zich dan ook niet alleen gericht op hoe politiek vertrouwen de perceptie op het gebruik van kernenergie beïnvloedt, echter ook hoe deze perceptie het politiek vertrouwen kan beïnvloeden, en in welke mate dit verband generatieafhankelijk is. Een bijpassende onderzoeksvraag is: *‘In welke mate beïnvloedt politiek vertrouwen de perceptie op het gebruik van kernenergie van Nederlandse burgers, en zijn daarin verschillen de protestgeneratie en generatie Z?’*

De doelstelling van dit onderzoek is om te verklaren waarom burgers uit deze generaties een bepaalde perceptie op het gebruik van kernenergie hebben, hoe politiek vertrouwen in verband staat met deze perceptie, en hoe deze relatie verklaart kan worden aan de hand van generaties en de maatschappelijke context waarin deze generaties hun denkbeelden over kernenergie vormen. Bovenstaande onderzoeksvraag is onderverdeeld in de volgende deelvragen:

- 1) In welke mate verschilt de perceptie op het gebruik kernenergie tussen de protestgeneratie en generatie Z?
- 2) In welke mate verschilt het politiek vertrouwen tussen de protestgeneratie en generatie Z?
- 3) In welke mate is er een verband tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie, per generatie?
- 4) In welke mate mediëren affectieve intelligentie en cognitieve dissonantie de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie?
- 5) In welke mate beïnvloedt politieke ideologie de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie?
- 6) Hoe verschillen de twee generaties van elkaar, wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie?

1.2 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

De energietransitie en de opkomende belangstelling voor kernenergie zorgen ervoor dat de interactie tussen politiek vertrouwen en de waarneming van kernenergie maatschappelijk van belang is. Politiek vertrouwen heeft invloed op de acceptatie van energiebeleid: mensen met minder vertrouwen zijn vaak meer sceptisch, terwijl anderen de overheid eerder volgen. Bovendien varieert de kijk op kernenergie per generatie. De generatie van protesten ontstond in een periode van protesten tegen kernenergie en wantrouwen, terwijl generatie Z kernenergie voornamelijk beschouwt als een middel om de uitstoot van CO₂ verder te beperken, om klimaatdoelstellingen te halen. Dit onderzoek biedt beleidsmakers een beter inzicht in de ervaringen van generaties met betrekking tot energiebeleid en hoe communicatie hierover kan worden verbeterd.

Hoewel het algemeen erkend is dat politiek vertrouwen de acceptatie van kernenergie beïnvloedt, is de interactie met de perceptie van kernenergie minder bestudeerd, vooral in relatie tot generaties. Dit onderzoek vervult die tekortkoming en breidt uit op onderzoeken over percepties op het gebruik van kernenergie en politieke vertrouwen. De uitkomsten leveren nieuwe inzichten op over de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie van kernenergie, en hoe dit verschilt tussen verschillende generaties. Dit verrijkt de literatuur over energiebeleid en politieke psychologie en biedt nuttige richtlijnen voor beleidsmakers.

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van deze scriptie is het theoretisch kader besproken, waarin de centrale concepten van dit onderzoek geconceptualiseerd zijn, hypothesen zijn opgesteld en het conceptueel model weergegeven is. Hierna volgt de methodologie, waarin de onderzoeksmethode is uitgelegd en de operationalisering van de centrale concepten uiteen is gezet. Hierbij is ook toelichting gegeven over privacy, betrouwbaarheid, en validiteit. Vervolgens komt het resultatenhoofdstuk aan bod en is er tot slot in de conclusie antwoord gegeven op de onderzoeksvraag, en zijn tekortkomingen van het onderzoek besproken in de discussie.

2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader zijn de centrale concepten uit de literatuur geconceptualiseerd. Hierna is de onderlinge verbondenheid van deze centrale concepten getoetst doormiddel van een theoretisch debat, waarbij verwachtingen zijn geschetst die vervolgens zijn weergegeven in een conceptueel model. De concepten die in dit onderzoek centraal staan zijn ‘politiek vertrouwen’ en ‘perceptie op het gebruik van kernenergie’.

2.1 Conceptualisering

2.1.1 Conceptualisering politiek vertrouwen

De eerste variabele in dit onderzoek ‘politiek vertrouwen’ heeft betrekking tot de mate waarin individuen vertrouwen hebben in politieke instituties, en in hun vermogen om maatschappelijke problemen op een competente, eerlijke en effectieve wijze aan te pakken (Mishler & Rose, 2001). Volgens Putnam (1993) is dit vertrouwen in politieke leiders en instituties essentieel voor het waarborgen van de stabiliteit van democratische systemen, en heeft het politiek vertrouwen invloed op de bereidheid van individuen om samen te werken met de overheid en beleid te accepteren.

Volgens Mayer et al. (1995) kan politiek vertrouwen geïdentificeerd worden als de bereidheid die een actor heeft om zich kwetsbaar op te stellen tegenover de acties van een andere actor, gebaseerd op de verwachting dat de andere actor bepaalde acties uit zal voeren die belangrijk zijn voor de actor die zich kwetsbaar opstelt, ongeacht het vermogen van deze actor om de andere te controleren of te monitoren. Seyd (2016) vult aan op deze definitie door te suggereren dat in deze definitie het vertrouwen van persoon A in een andere persoon of organisatie B berust op een oordeel dat A heeft over in welke mate B zal handelen op een wijze die consistent is met A's belang. Dit oordeel berust op kenmerken, zoals B's bezorgdheid over A's belangen, en B's waargenomen competenties. Identificatie van deze kenmerken suggereert, volgens Seyd (2016), dat vertrouwen een multidimensionaal concept is, en dat vertrouwen niet berust op een algemene evaluatie, maar op oordelen over diverse overwegingen. Voor het meten van politiek vertrouwen legt Seyd (2016) daardoor de focus op diverse dimensies, waaronder competentie, betrokkenheid, integriteit, betrouwbaarheid en eerlijkheid.

Volgens Seyd (2016) houdt competentie in dat burgers ervan overtuigd zijn dat politici in staat zijn om doeltreffend beleid te ontwikkelen en te implementeren. Vertrouwen in competentie betekent dat mensen geloven dat politici over de benodigde vaardigheden en kennis beschikken om maatschappelijke kwesties aan te pakken. De dimensie betrokkenheid betreft in welke mate politici worden beschouwd als reactief, toegankelijk en geïnteresseerd in de zorgen van de bevolking. Betrokkenheid toont aan dat burgers zich gehoord voelen, en dat politici zich richten op de publieke opinie en de behoeften van de samenleving. Integriteit houdt in dat politici op een morele manier handelen, eerlijke bedoelingen hebben en niet worden beïnvloed door corruptie of eigenbelang. Vertrouwen in integriteit betekent dat mensen geloven dat beslissingen worden genomen met het algemeen belang in gedachten, en niet om persoonlijke of partijpolitieke voordelen te behalen. Betrouwbaarheid betreft de voorspelbaarheid en consistentie van politiek gedrag. Als burgers politici als betrouwbaar beschouwen, verwachten ze dat beloften worden nageleefd, regels worden nageleefd en beleidsmaatregelen niet willekeurig worden aangepast. De laatste dimensie, eerlijkheid, betreft de gelijkheid in de behandeling, transparantie en rechtvaardigheid van politieke beslissingen. Het betreft het vertrouwen dat politici mensen op een gelijke wijze behandelt en dat iedereen dezelfde mogelijkheden heeft om betrokken te zijn of gehoord te worden.

2.1.2 Conceptualisering perceptie op het gebruik van kernenergie

Het concept 'perceptie op het gebruik van kernenergie' verwijst naar de wijze waarop individuen het gebruik van kernenergie waarnemen, ermee omgaan, en evalueren. Dit omvat twee kerncomponenten; zowel affectief als cognitief (Eagly & Chaiken, 1993; Hakan et al., 2012). De affectieve component heeft betrekking tot houdingen en emoties die individuen hebben ten opzichte van kernenergie, terwijl de cognitieve component informatie en kennis over risico's en voordelen van kernenergie betreft (Eagly & Chaiken, 1993). Volgens Kahan et al. (2012) hebben persoonlijke ervaringen, culturele context, en media-invloed een sterke invloed op percepties die mensen hebben. In het geval van kernenergie kunnen positieve percepties gekoppeld aan energiezekerheid en voordelen van het gebruik van kernenergie, en negatieve percepties kunnen betrekking hebben tot de risico's van het gebruik van kernenergie, zoals lange-termijn effecten, afvalverwerking, en nucleaire ongevallen (Slovic, 2000).

Voor het meetbaar maken van de perceptie die mensen hebben op kernenergie, menen Visschers & Siegrist (2013) dat er gekeken moet worden naar drie dimensies van vertrouwen; perceptie van risico's, perceptie van voordelen, en acceptatie. Recent onderzoek naar de acceptatie van kernenergie toont aan dat de perceptie van risico's en voordelen de acceptatie

van het gebruik van kernenergie beïnvloeden (Visschers, et al., 2011; Tanaka, 2004). Hiernaast blijkt uit onderzoek van Visschers et al. (2011) dat de perceptie van voordelen van een constante voorziening van energie een grotere impact zou hebben op acceptatie dan de perceptie van risico's.

2.1.3 Protestgeneratie en generatie Z

In dit onderzoek is gekeken naar het verschil in de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie binnen twee generaties; de protestgeneratie en generatie Z. De protestgeneratie, geboren in de periode 1940-1959, is de generatie die voor een groot deel afkomstig is uit de naar verhouding omvangrijke geboortecohorten van vlak na de Tweede Wereldoorlog (Francis & Hoefel, 2018; Liefbroer & Dykstra, 2000). Deze generatie zijn als tieners in de jaren vijftig en zestig opgegroeid, en hebben in de jaren zeventig en tachtig de protesten omtrent het gebruik van kernenergie bewust mee kunnen maken. De levensstijl die stereotyperend was voor deze generatie was burgerlijke ongehoorzaamheid, zelfontplooiing, vrije seksuele moraliteit, en geestverruimende middelen (Liefbroer & Dykstra, 2000). Generatie Z, geboren in de periode 1995-2010, is de generatie die vanaf jongs af aan blootgesteld is aan internet, mobiele systemen, en sociale netwerken. Deze digitale context heeft ertoe geleid dat er een hypercognitieve generatie ontstaan is die zich comfortabel voelt bij het integreren van offline en online ervaringen, en de verzameling en vergelijken van veel informatiebronnen (Francis & Hoefel, 2018).

Naast dat generaties een demografische cohort is, beschouwen Finkelstein et al. (2001) het concept als psychologisch betekenisvol, wanneer individuen zich daadwerkelijk bewust identificeren met hun eigen generaties. Volgens Finkelstein et al. (2001) bestaat deze generatie-identiteit drie componenten; cognitief bewustzijn, emotionele betrokkenheid, en waardering of belang. Op basis van deze drie componenten is door Finkelstein et al. (2001) de *Generation Identification Scale* (GIS) opgesteld om generatie-identiteit te meten.

2.2 Theoretische modellen

2.2.1 Micro-performance theorie

Een centrale theorie voor het begrijpen van de link tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen is de *micro-performance* theorie (Van de Walle & Bouckaert, 2003). Volgens deze theorie leidt slechte prestaties van overheidsinstanties tot negatieve houdingen ten opzichte van de overheid in het algemeen. Evenzo zouden goed functionerende overheidsinstanties individuen er dan toe aanzetten om de overheid te vertrouwen. De *micro-performance* theorie suggereert dat het vertrouwen dan burgers hebben in de politiek mede beïnvloed wordt door de perceptie die deze burgers hebben op de prestaties van overheidsdiensten (Van de Walle, 2004). Toegepast op de perceptie op het gebruik van kernenergie impliceert dit dat het vertrouwen in de politiek beïnvloed kan worden door hoe burgers de besluitvorming en prestaties rondom kernenergie in de energiemix waarnemen. Deze theorie wijst zo op een wederkerige relatie, waarbij waargenomen overheidsprestaties het politiek vertrouwen beïnvloeden, maar het bestaand vertrouwen in de politiek beïnvloedt ook hoe burgers de besluiten en prestaties van de overheid interpreteren. Dit suggereert dat burgers met hoger politiek vertrouwen eerder geneigd zijn om overheidsinitiatieven, waaronder kernenergie in de energietransitie, positiever te beoordelen, en dat burgers met laag vertrouwen kritischer zijn, ongeacht feitelijke prestaties.

Voor de protestgeneratie, die opgroeide tijdens de anti-kernenergiebewegingen in de jaren '70 en '80, kunnen lage betrokkenheid van burgers en het promoten van kernenergie zonder duidelijke communicatie over risico's, ertoe leiden dat er wantrouwen richting de politiek opgewekt wordt (Burby, 2003). Deze ervaringen uit historische context kunnen hun huidige perceptie ten opzichte van het gebruik van kernenergie en de politiek blijven beïnvloeden. Onderzoek toont ook aan dat wanneer individuen het gebruik van nieuwe technologieën, zoals kernenergie, beschouwen als risicovol of onveilig, zij eerder geneigd zijn om wantrouwen te vertonen tegenover de overheid, voornamelijk als ze ervaren dat beleidsmakers of de overheid onvoldoende transparant zijn over eventuele gevolgen of gevaren (Kim et al., 2013; Hacquin et al., 2022). Aan de andere kant, kan een positieve perceptie op het gebruik van kernenergie het vertrouwen in politieke instanties juist versterken, wanneer individuen het gebruik van kernenergie zien als een effectieve en veilige bron. Generatie Z is opgegroeid in een tijd waarin het gebruik van kernenergie gepositioneerd wordt als de oplossing voor klimaatverandering. Aangezien deze generatie de protesten en wantrouwen uit historische context niet persoonlijk meegemaakt hebben kan hun perceptie op het gebruik van

het kernenergie positiever zijn, voornamelijk als ze de overheid ervaren als responsief en competent in het aanpakken van het energievraagstuk. Dit kan binnen deze generatie leiden tot een hoger politiek vertrouwen (De Bresser, 2011). De *micro-performance* theorie van Van de Walle en Bouckaert (2003) biedt een kader om politiek vertrouwen van burgers te begrijpen, en hoe burgers dit vertrouwen ontwikkelen op basis van beleidsuitkomsten en individuele ervaringen. Op basis van het bovenstaande zijn de eerste twee hypothesen opgesteld. Uitgaande van wat in de theorie besproken is wordt ervan uitgegaan dat de twee generaties elkaars tegenhanger zullen zijn, waardoor er per generatie een inverse hypothese onderzocht is.

H1a: Een laag politiek vertrouwen leidt tot een negatieve perceptie van het gebruik van kernenergie bij de protestgeneratie.

H1b: Een positieve perceptie op het gebruik van kernenergie leidt tot een hoog politiek vertrouwen bij generatie Z.

Alhoewel de *micro-performance* theorie een kader biedt die het mogelijk maakt om te onderzoeken hoe prestaties van individuele overheidsinstanties en -functionarissen het vertrouwen in de overheid beïnvloeden, verklaart deze theorie dit vanuit een bestuurskundig perspectief. Om de relatie tussen deze twee variabelen op individueel niveau verder te onderzoeken, en om de mechanismen achter politiek vertrouwen verder te verklaren, is in dit onderzoek verder gekeken naar de cognitieve dissonantietheorie van Festinger (1957) en de affectieve intelligentie theorie van Marcus et al. (2011). Deze theorieën kunnen complementair zijn in het begrijpen van hoe persoonlijke emoties en ervaringen het politiek vertrouwen beïnvloeden.

2.2.2 Cognitieve dissonantie theorie

De cognitieve dissonantie theorie van Festinger (1957), en later bevestigd door Morvan & O'Connor (2017), biedt tegelijkertijd een kader om te begrijpen hoe mensen omgaan met het gebruik van kernenergie, voornamelijk wanneer dit bots met hun eigen wereldbeeld of bestaande politieke overtuigingen. Vanuit het perspectief van de cognitieve dissonantie theorie kunnen de percepties die individuen hebben op kernenergie van invloed zijn op het politiek vertrouwen, door te kijken naar de manier waarop individuen informatie verwerken en hun overtuigingen afstemmen. De cognitieve dissonantietheorie stelt dat wanneer individuen te maken krijgen met handelingen of informatie die in strijd zijn met hun persoonlijke overtuigingen, zich ongemakkelijk zullen voelen, zich bewust raken van de inconsistentie en

gemotiveerd raken om manieren te zoeken om deze overtuigingen en handelingen consistent te maken (Harmon-Jones, E. & Harmon-Jones, C., 2012).

Gebaseerd op de theorie van Festinger hebben onderzoekers Elliot & Devine (1994) een meetinstrument ontwikkeld voor het meten van cognitieve dissonantie. In hun onderzoek lieten Elliot & Devine (1994) proefpersonen een essay schrijven dat tegen hun eigen overtuigingen inging. Hierbij bleek dat deze personen bepaalde negatieve gevoelens ervaarden bij het schrijven van deze essay. De kernemotie 'ongemak' kwam was hierbij het meest voorkomend en werd gemeten door drie items die door Festinger (1957) beschouwd werden als de belangrijkste psychologische indicatoren van cognitieve dissonantie; ongemakkelijkheid, onrustigheid en irritatie (Cronbach's $\alpha = .81$). Hiernaast zijn door de onderzoekers twee andere indices opgesteld: 1) Negself index (negatief zelfbeeld: teleurgesteld in zichzelf, geïrriteerd over zichzelf, schuldgevoel, en zelfkritiek ($\alpha = .75$), en 2) positive index (positieve stemming): goed, blij, optimistisch, en vriendelijk ($\alpha = .93$). Een eenzijdige variantieanalyse toonde in het onderzoek van Elliot & Devine (1994) een significant effect van de experimentele condities op 'ongemak', $F(3, 36) = 4.00$, $p < .05$. De proefpersonen die de dissonantie onderging vóór de attitudeverandering rapporteerde significant meer ongemak dan zowel de controlegroep als de basislijnconditie. Hierdoor kan gesteld worden dat het ondervonden ongemak niet enkel aan de schrijfo opdracht te wijten was, maar specifiek aan de cognitieve dissonantie. De indices Negself en Positive lieten in het onderzoek geen significante verschillen zien, wat suggereert dat 'ongemak' een unieke emotionele reactie op de dissonantie-inductie was. In het geval van kernenergie zou deze dissonantie zich binnen individuen kunnen manifesteren wanneer zich tegenstrijdigheden voorkomen in houdingen die burgers hebben ten opzichte van het gebruik van kernenergie, of binnen de overheid als ze niet doen wat ze beloven. Iemand die bijvoorbeeld gelooft dat het gebruik van kernenergie gevaarlijk is, maar tegelijkertijd stemt op een politieke partij die kernenergie juist promoot, en hierbij ongemak ervaart, ervaart dan cognitieve dissonantie. Ongemak duidt hierbij op een botsing tussen persoonlijke overtuigingen en partijstandpunten of overheidsbeleid. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen opgesteld.

H2a: Bij de protestgeneratie medeert het ervaren van ongemak de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen.

H2b: Bij generatie Z medeert het ervaren van ongemak de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen.

2.2.3 Affective intelligence theorie

De affectieve component van perceptie op het gebruik van kernenergie, die betrekking heeft tot houdingen en emoties die individuen hebben, speelt een belangrijke rol in de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen. Volgens de *affective intelligence* theorie van Marcus et al. (2011), die benadrukt hoe emoties besluitvorming en gedrag beïnvloeden, kunnen emotionele reacties van invloed zijn op de mate van vertrouwen in politieke instanties of leiders. Emoties zoals angst over mogelijke gevolgen van het gebruik van kernenergie, kunnen leiden tot verhoogd wantrouwen in overheidsinstanties. Een recent onderzoek van Ipsos (2024), naar inzicht in de opinievorming van Nederlanders over kernenergie, toont aan dat emoties zoals ‘trots’, ‘vreugde’ en ‘hoop’ correleren met positievere percepties ten opzichte van kernenergie, terwijl emoties als ‘angst’, ‘woede’ en ‘zorgen’ correleren met negatievere percepties. Wanneer deze emoties sterk aanwezig zijn in de publieke sfeer kunnen deze dan ook invloed hebben op het vertrouwen in de politiek. Aangezien emotionele reacties veelal gevormd worden door eerdere ervaringen, zou de invloed van politieke vertrouwen op perceptie op het gebruik van kernenergie, en vice versa, er generatie kunnen verschillen.

Voor het meten van dit concept wordt affectieve intelligentie, door Marcus et al. (2011), gezien als het vermogen om via emotionele reacties – zoals enthousiasme, boosheid, of angst – richting te geven aan gedragingen en politieke oordelen. Marcus et al. (2011) maakt hierbij onderscheid tussen drie emotionele systemen die optreden bij diverse situaties; het angstsysteem treedt op bij situaties van dreiging of onzekerheid, en stimuleert informatieverwerking en verhoogde aandacht. Het woedesysteem wordt geactiveerd bij het schenden van verwachtingen of normen, en leidt tot defensieve of afwijzende reacties. Het enthousiasmesysteem motiveert daarentegen politieke engagement en stimuleer steun voor de bestaande situatie. Voor het meten van deze emotionele systemen maakt Marcus et al. (2011) gebruik van drie indexen gebaseerd op de drie emotionele systemen; een *anxiety-index* (spanning), een *anger-index* (woede), en *enthusiasm-index* (enthousiasme). Op basis van een zelfrapportageschaal kunnen respondenten rapporteren in welke mate ze in specifieke situaties bepaalde emoties ervaren. De manier waarop deze emoties gestimuleerd worden kan echter sterk verschillen tussen generaties.

De protestgeneratie, die opgegroeid is in een tijd van protesten en maatschappelijke mobilisatie, heeft een meer symbolische verbondenheid met het begrip kernenergie (Kemp, et al., 2025). Het is dan ook aannemelijk dat deze generatie, binnen het kader van de affectieve intelligentietheorie, sterker zal reageren met gevoelens van spanning of woede wanneer ze

geconfronteerd worden met kernenergie, wat mogelijk kan leiden tot een afname van politiek vertrouwen. Voor generatie Z, die opgegroeid is in een context van klimaatverandering, wordt het gebruik van kernenergie benaderd als een mogelijke oplossing voor de energietransitie (Belmonte et al., 2023). Binnen het kader van de affectieve intelligentietheorie zouden ze dan eerder gevoelens van enthousiasme ervaren wanneer deze generatie geconfronteerd wordt met kernenergie.

H3a: Spanning of woede van de protestgeneratie medieert de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen.

H3b: Enthousiasme van generatie Z medieert de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen.

2.2.4 Politieke ideologie

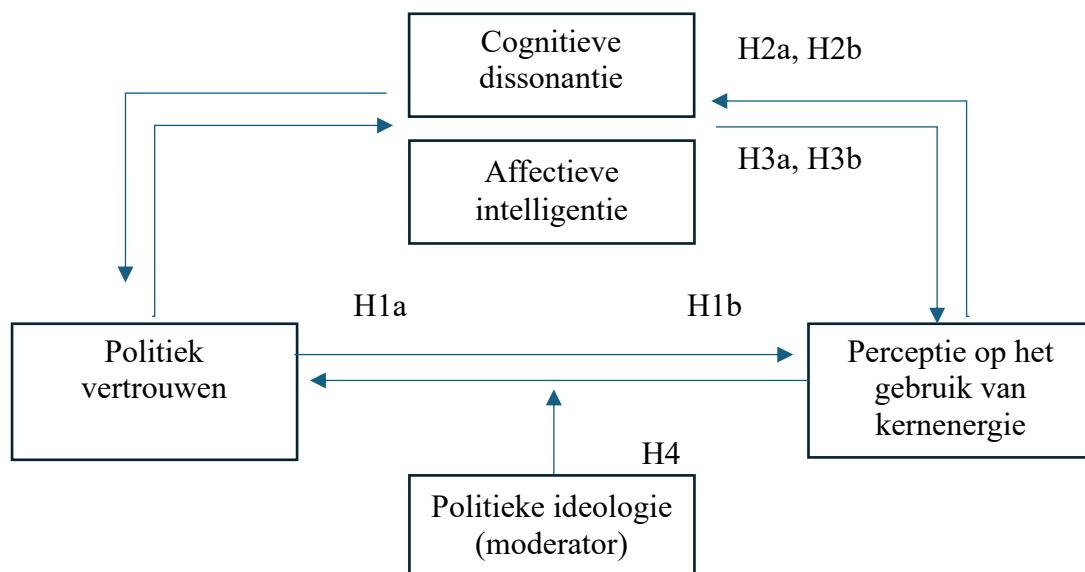
Een ander belangrijk aspect die invloed heeft op politiek vertrouwen is de politieke ideologie van mensen. Politieke ideologie kan namelijk een rol spelen in hoe perceptie op kernenergie het vertrouwen in de politiek beïnvloedt. In het kader van de politiek wordt ideologie doorgaans geconceptualiseerd langs een links-rechtsspectrum, waarbij links geassocieerd wordt met progressieve opvattingen en rechts met conservatieve opvattingen (Knutsen, 1995). Onderzoek naar kernenergie in de publieke opinie laat zien dat mensen met meer rechtse politieke ideologieën economische voordelen van het gebruik van kernenergie vaker benadrukken, terwijl linkse ideologieën meer de nadruk leggen op de nadelen van het gebruik van kernenergie, zoals lange bouw tijden van kerncentrales en hoge kosten (Dekker, et al., 2011). Een meer recent onderzoek dat politieke conservatieven het gebruik van kernenergie meer steunen dan politieke liberalen (McBeth, et al., 2023). Deze ideologische verschillen kunnen het vertrouwen in de politiek beïnvloeden.

Een valide indicator om het concept politieke ideologie meetbaar te maken is in de wetenschappelijke literatuur veelal gebruik gemaakt van een gangbare algemene semantische differentiële schaal, waarbij respondenten zichzelf positioneren op een numerieke schaal binnen het links-rechtsspectrum (Knutsen, 1998). Deze methode voor het meetbaar maken van politieke ideologie wordt veelal gebruikt door de *European Social Survey* (ESS), de *European Values Study* (EVS), en de *World Values Survey* (WVS). Op basis van deze theorie wordt ervan uitgegaan dat politieke ideologie de relatie tussen de perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt. Hiervan uitgaand zijn de volgende hypothesen opgesteld.

H4a: Politieke ideologie is een modererende variabele die de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt bij de protestgeneratie.

H4b: Politieke ideologie is een modererende variabele die de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt bij generatie Z.

2.3 Conceptueel model

3. Methodologie

3.1 Procesomschrijving

Voor dit onderzoek is gekozen voor een kwantitatief onderzoek, aangezien er interesse is in het analyseren en verzamelen van numerieke gegevens om een bepaalde trend te ontdekken in een grote onderzoeksgroep (Creswell, J. W. & Creswell, J. D., 2018). Hierbij is er gekozen voor deductief enquêteonderzoek, wat inhoudt dat er gebruik gemaakt is van vooraf gestructureerde enquêtes met gesloten vragen, waarbij de enquêtestructuur en -vragen vooraf bepaald zijn op basis van bestaande onderzoeken en theorieën.

3.1.1 Sampling

Voor de enquêtes zijn 236 respondenten geïncludeerd. Middels het gebruik van *quota sampling* is van tevoren bepaald over welke kenmerken deze respondenten moeten beschikken (Babbie, 2020). De steekproef is hierdoor vooraf afgebakend tot Nederlandse respondenten die behoren tot generatie Z en de protestgeneratie. Doormiddel van *Snowball sampling* zijn potentiële respondenten benaderd, door respondenten die de enquête ingevuld hebben te vragen de enquête door te sturen. Hiernaast zijn respondenten ook benaderd door gebruik te maken van fysieke flyers met een QR-code die verwijst naar de enquête.

3.1.2 Dataverzameling

Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een van te voren opgestelde enquête (bijlage 1). Deze enquête is opgesteld aan de hand van de concepten uit het theoretisch kader, en bestaat uit gesloten vragen die gerelateerd zijn aan deze concepten, en een aantal gesloten vragen voor het achterhalen van achtergrondinformatie van de respondenten. De enquête is ontstaan door een operationalisering van de centrale concepten uit de theorie. Deze operationalisering komt in het vervolg van de methodologie verder aan bod.

3.1.3 Data analyse

Middels gebruik van het programma SPSS zijn de afgenomen enquêtes geanalyseerd, door gebruik te maken van diverse analyses. Ten eerste is in de beschrijvende statistiek alle respondenten uiteen worden gezet per generatie en per politieke ideologie, waarna de interne consistentie van alle schalen getest is middels een *reliability analyse*. Hiernaast is een regressieanalyse uitgevoerd welke gebruikt is om de relatie tussen de twee hoofdvariabelen te onderzoeken, per generatie. Voor de analyse met mediërende variabelen is een regressieanalyse gebruikt, in combinatie met een Sobel test. Een Sobel test is een test die de significantie van een mediërend effect test door te kijken naar de invloed die de mediërende variabeel heeft op de

relatie tussen een onafhankelijke en afhankelijke variabele (Preacher & Leonardelli, 2008). Tot slot is een PROCESS analyse uitgevoerd om de rol van de moderator variabele ‘politieke ideologie’ te bepalen in de relatie tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabele (Canadian Centre for Research Analysis and Methods, 2025).

3.1.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Voor het waarborgen van de interne validiteit van dit onderzoek zijn de enquêtes van tevoren gestructureerd middels het gebruik van bestaande theorieën en onderzoeken. Hierdoor wordt er gemeten wat er gemeten moet worden, wat de interne validiteit versterkt (Creswell, J. W. & Creswell, J. D., 2018). De externe validiteit van dit onderzoek is echter laag. Aangezien er slechts 236 enquêtes zijn kunnen de uitkomsten van dit onderzoek niet gegeneraliseerd worden naar de gehele doelgroep.

Met de betrouwbaarheid van dit onderzoek in acht, zijn de mate van nauwkeurigheid en herhaalbaarheid hoog. Aangezien de enquête van tevoren gestructureerd is zijn de enquêtevragen precies genoeg afgebakend om dezelfde antwoorden te verkrijgen op dezelfde soort vragen (Creswell, J. W. & Creswell, J. D., 2018). Dit is van groot belang aangezien het doel van dit onderzoek generaliseren is. Verder is er door het gebruik van vooraf gestructureerde vragen onderzoekersbias voorkomen.

3.1.5 Ethiek en privacy

Om de identificeerbaarheid van respondenten te waarborgen is aan de start van de enquêtes om *informed consent* gevraagd. Hiermee zijn de respondenten om toestemming gevraagd voor vrijwillige deelname aan dit onderzoek, en is duidelijk gemaakt dat respondenten de enquêtevragen niet hoeven te beantwoorden en dat te allen tijde de enquête kunnen stoppen. De ingevulde enquêtes zijn online afgenomen, en worden online bewaard in de Cloud. Na afloop van dit onderzoek zullen de enquêtes tien jaar worden bewaard, waarna deze gegevens worden verwijderd. Tevens is er in de onderzoeksgegevens nagegaan dat deze niet terug herleidbaar zijn naar de respondenten, zo is er bijvoorbeeld niet gevraagd naar namen van de respondenten. Hiernaast is er ook door de onderzoeker een privacy checklist ingevuld die verleend is door de Erasmus Universiteit Rotterdam. In deze checklist komen alle privacy gerelateerde aspecten van dit onderzoek aan bod. De checklist is ondertekend door de onderzoeker, tevens de scriptiebegeleider van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

3.2 Operationalisering

Voordat de enquêtes zijn afgenomen, zijn eerste de hoofdconcepten uit de literatuur geoperationaliseerd in onderstaande tabel. In deze operationaliseringtabel is onderscheid gemaakt tussen politiek vertrouwen, perceptie op het gebruik van kernenergie, en politieke ideologie als hoofdconcepten. Deze concepten zijn onderverdeeld in dimensies en sub-dimensies, waarna is weergegeven hoe deze dimensies gemeten kunnen worden.

Concept	Dimensies	Sub-dimensies	Waarden
Politiek vertrouwen: Vertrouwen in institutes zoals regering, parlement, en energiebeleid	Competentie	Competentie	Over het algemeen zijn politici bekwaam
		Efficiëntie	Overheden gaan efficiënt om met publiek geld
		Expertise	Politici weten over het algemeen wat ze doen
	Betrokkenheid	Betrokkenheid	Politici proberen hun kiezers te helpen
			Politici helpen anderen in plaats van hun eigen belangen te behartigen
		Begrip	Politici begrijpen de problemen waarmee gewone mensen mee worden geconfronteerd
	Integriteit	Eerlijkheid	Politici vertellen de waarheid
		Openheid	Politici zijn open over hun plannen
			Politici verdraaien feiten niet
	Betrouwbaarheid	Belofte nakomen	Als het misgaat, geven politici hun fouten toe
			Politici houden zich aan de beloftes die ze doen tijdens verkiezingen
		Consistentie	Politici proberen hun beloftes na te komen
	Eerlijkheid	Billijkheid	Politici houden zich vast aan hun overtuigingen
			Overheden behandelen elke

			groep in de samenleving gelijk
Perceptie op het gebruik van kernenergie: de manier waarop mensen voelen en denken over kernenergie	Vertrouwen	Risico	Gevaar van kernenergie
			Ongelukken
			Opslag van kernenergie
		Voordelen	Beperking van klimaatverandering
			Stabiele energievoorziening
			Economisch voordeliger
	Cognitieve dissonantie	Acceptatie	Voorstander van kernenergie
			Kernenergie hoort thuis in de energiemix
		Ongemak	Voelen van ongemak wanneer eigen mening niet overeenkomt met politieke voorkeur
			Tegenstrijdige gedachten over kernenergie en politiek
			Stress bij het steunen van kernenergie
Politieke ideologie: ideeën en overtuigingen over hoe de maatschappij georganiseerd moet worden	Affectieve intelligentie	Positieve emotionele reacties	Ervaren van hoop en enthousiasme over het gebruik van kernenergie
		Negatieve emotionele reacties	Ervaren van onzekerheid, bezorgdheid, boosheid, en frustratie over het gebruik van kernenergie
	Politieke spectrum	Links-rechtsspectrum	Zelfplaatsing op spectrum
			Politieke partij
			Verbondenheid met politieke partij

4. Resultaten

In het resultatenhoofdstuk is ten eerste een overzicht gegeven van de beschrijvende statistiek van de gebruikte variabelen in het onderzoek. Hierbij zijn de correlaties, gemiddelden en standaarddeviaties van de gebruikte variabelen besproken. Hierna zijn de resultaten van de regressieanalyse en het testen van de opgestelde hypothesen uiteen gezet. In het resultatenhoofdstuk zijn tevens de deelvragen beantwoordt.

4.1 Beschrijvende statistiek

Na de distributie van de enquête hebben 236 respondenten deze volledig ingevuld. Op basis van twee vooraf vastgestelde inclusiecriteria – of de respondent stemgerechtigd is en of deze altijd woonachtig is geweest in Nederland – zijn uiteindelijk 228 respondenten opgenomen in de analyse. Van deze 228 respondenten maken 101 respondenten (44.3%) deel uit van de protestgeneratie en maken 127 respondenten (55.7%) deel uit van generatie Z. Kijkend naar hoe verbonden de twee generaties zich voelen met hun eigen generatie ($\alpha = .831$), kan uit onderstaande *comparative mean* analyse opgehaald worden dat beide generaties zich neutraal tot enigszins verbonden voelen met hun eigen generatie. De protestgeneratie met een gemiddelde van 3.59 en generatie Z met een gemiddelde van 3, waarbij de protestgeneratie zich meer verbonden voelt tot hun eigen generatie dan generatie Z.

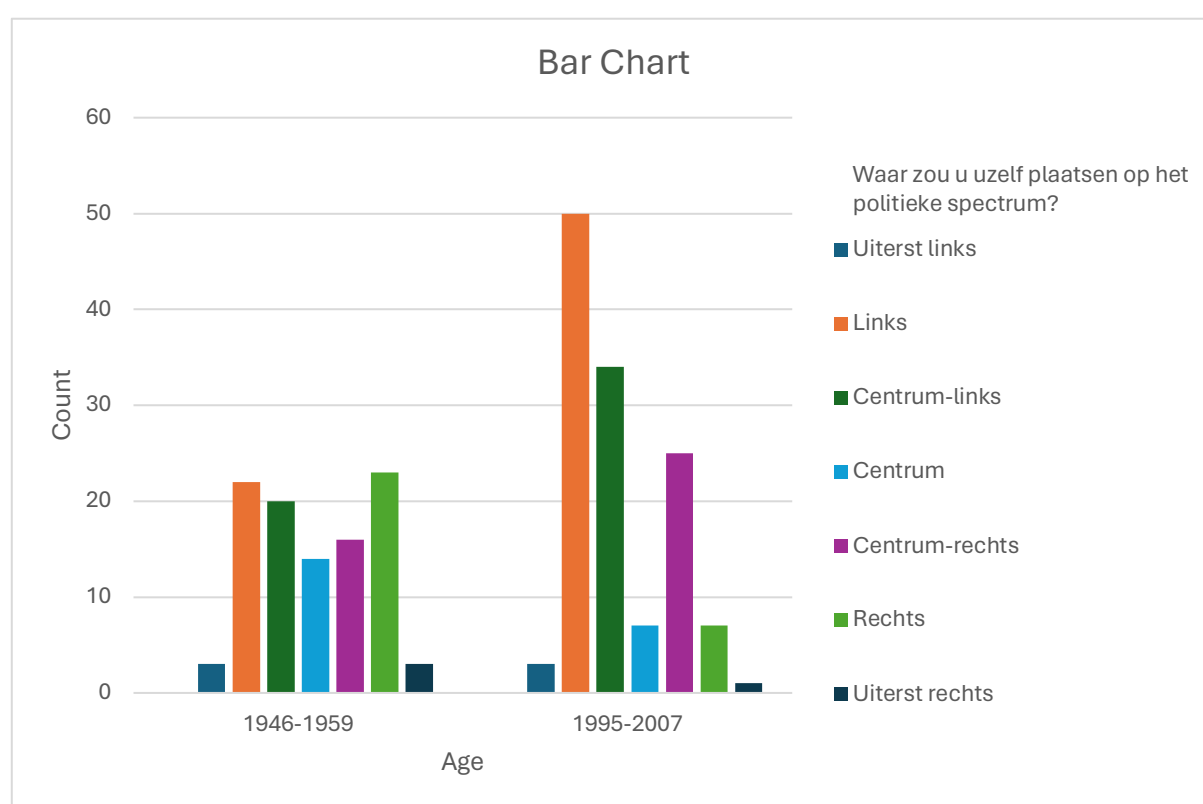
Tabel 1 - Connectie tot generatie per leeftijdsgroep

Age	Mean	N	Std. Deviation	Variance
1946-1959	3.5858	101	.56353	.318
1995-2007	2.9961	127	.72814	.530
Total	3.2573	228	.72138	.520

Kijkend naar de politieke ideologie van de geïncludeerde respondenten is op te halen dat 31% van de respondenten, als hoogste percentage, een linkse politieke ideologie bevat. 13.2 % van de respondenten heeft een rechtse politieke ideologie, en 9.2% bevindt zich in het centrum. Met het verschil in leeftijdsgroep in acht is in onderstaande staafdiagram te zien dat er een aanzienlijk verschil is tussen de politieke ideologie van de protestgeneratie en generatie Z. Uit de tabel is af te lezen dat er een hogere standaard deviatie is binnen de politieke ideologie van generatie Z, in vergelijking tot de protestgeneratie. Anders gezegd heeft generatie Z hogere pieken, en is de politieke ideologie van de protestgeneratie meer gelijk.

Tabel 2 - Politieke ideologie van alle respondenten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uiterst links	6	2.6	2.6	2.6
	Links	72	31.6	31.6	34.2
	Centrum-links	54	23.7	23.7	57.9
	Centrum	21	9.2	9.2	67.1
	Centrum-rechts	41	18.0	18.0	85.1
	Rechts	30	13.2	13.2	98.2
	Uiterst rechts	4	1.8	1.8	100.0
	Total	228	100.0	100.0	

Figuur 1 - Politieke ideologie per leeftijdsgroep

In het vervolg van dit subhoofdstuk zijn voor de verschillende variabelen uit de enquête de beschrijvende statistiek uiteengezet. Hierbij is gekeken naar de *means* van de variabelen, de standaard deviaties, en de Cronbach's Alpha. De Cronbach's Alpha kan als volgende worden geïnterpreteerd: <0.60 = slechte interne consistentie, >0.70 = acceptabele interne consistentie, en >0.80 uitstekende interne consistentie. De gemiddelden in het vervolg van dit subhoofdstuk zijn gemeten op een schaal van 1-5.

Perceptie op het gebruik van kernenergie, bestaande uit risico perceptie ($\alpha = .824$), voordelen perceptie ($\alpha = .732$), en publieke acceptatie ($\alpha = .916$), heeft een gemiddelde van 3,25. Hieruit is op te maken dat alle respondenten gemiddeld een enigszins negatieve perceptie hebben tot het gebruik van kernenergie. Kijkend naar de twee leeftijdsgroepen, heeft de protestgeneratie een gemiddelde van 2.88 en generatie Z een gemiddelde van 3.54. Hieruit is op te maken dat de perceptie op het gebruik van kernenergie in kleine mate verschilt tussen generatie Z en de protestgeneratie (deelvraag 1). Generatie Z heeft wel een positievere perceptie op kernenergie, maar deze perceptie is alsnog enigszins negatief.

Het hoofdvariabel politiek vertrouwen bestaat uit de variabelen; competentie ($\alpha = .799$), betrokkenheid ($\alpha = .681$), integriteit ($\alpha = .786$), betrouwbaarheid ($\alpha = .586$), en eerlijkheid ($\alpha = .999$). Algemeen scoren respondenten bij 'politiek vertrouwen' op een gemiddelde van 2.82, wat betekent dat de respondenten in het algemeen een negatief vertrouwen hebben ten opzichte van de Nederlandse politiek. Kijkend naar het verschil in leeftijdsgroepen scoort de protestgeneratie op een gemiddelde van 2.94 en generatie Z op 2.74, wat betekent dat de protestgeneratie een iets hoger vertrouwen heeft, maar dat deze alsnog negatief is voor beide leeftijdsgroepen. Het politieke vertrouwen verschilt dan ook in kleine mate tussen generatie Z en de protestgeneratie (deelvraag 2).

Cognitieve dissonantie heeft uit de *reliability* analyse een Cronbach's Alpha van .284 gekregen, wat duidt op een slechte interne consistentie van deze schaal. Een mogelijke oorzaak van deze lage interne consistentie is dat de gebruikte vragen in de enquête, met betrekking tot cognitieve dissonantie, onvoldoende duidelijke geformuleerd waren, wat geleid heeft tot deze lage Cronbach's Alpha. Om te voorkomen dat er bij deze variabel analyseresultaten opgeleverd worden die niet goed te interpreteren zijn, is ervoor gekozen om deze variabel niet mee te nemen in de analyse. De hypothesen 2A en 2B, die betrekking hebben tot cognitieve dissonantie, zijn dan ook vroegtijdig verworpen.

Affectieve intelligentie, bestaande uit de variabelen; spanning ($\alpha = .778$), woede ($\alpha = .836$), en enthousiasme ($\alpha = .865$), heeft een algemeen gemiddelde van 3.04. Dit duidt op een algemeen enigszins negatieve emotionele perceptie op het gebruik van kernenergie. Specifiek kijkend naar het verschil in leeftijdsgroepen scoort de protestgeneratie op een gemiddelde van 2.66, en generatie Z op een gemiddelde van 3.34. Hieruit valt op te halen dat de protestgeneratie meer negatieve emoties ervaart over het gebruik van kernenergie, ten opzichte van generatie Z.

Tabel 3 - Beschrijvende statistiek van alle variabelen

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Perceptie op kernenergie	228	1.00	5.00	3.2510	.80479
Politiek vertrouwen	228	1.27	4.67	2.8245	.67475
Cognitieve dissonantie	228	1.00	4.25	2.9189	.59827
Affectieve intelligentie	228	2.00	4.33	3.0402	.77685
Verbonden met generatie	228	1.33	4.67	3.2573	.72138

Tabel 4 - Beschrijvende statistiek van alle variabelen per leeftijdsgroep

	Age	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Perceptie op kernenergie	1946-1959	101	2.8845	.70587	.07024
	1995-2007	127	3.5424	.76035	.06747
Politiek vertrouwen	1946-1959	101	2.9358	.74311	.07394
	1995-2007	127	2.7360	.60344	.05355
Cognitieve dissonantie	1946-1959	101	2.9307	.65395	.06507
	1995-2007	127	2.9094	.55247	.04902
Affectieve intelligentie	1946-1959	101	2.6601	.79684	.07929
	1995-2007	127	3.3435	.61266	.05437
Verbonden met generatie	1946-1959	101	3.5858	.56353	.05607
	1995-2007	127	2.9961	.72814	.06461

Een *Spearman's rho bivariate* is gebruikt om de correlatiecoëfficiënt tussen de twee hoofdvariabelen te meten. Deze waarde ligt altijd tussen -1 en +1, waarbij +1 een perfect positieve samenhang is en -1 een perfecte negatieve samenhang. De test duidt aan dat er in het algemeen nauwelijks tot geen correlatie is tussen de twee variabelen, met een correlatiecoëfficiënt van .106. Een p-waarde gelijk of kleiner dan 0.05 kan worden geïnterpreteerd als statistisch significant, en kleiner dan 0.05 als niet statistisch significant. De p-waarde (sig.) van .111 suggereert dat deze correlatie waarschijnlijk is opgetreden door toeval, en dat er weinig verband is tussen de twee variabelen. Dit duidt erop dat er waarschijnlijk een verband is tussen de twee variabelen, per generatie (deelvraag 3). In het vervolg van dit hoofdstuk worden de analyses dan ook gesplitst per generatie uitgevoerd.

Tabel 5 - Correlatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen

		Perceptie kern	Pol vertr
Spearman's rho	Perceptie_kern	Correlation Coefficient	1.000
		Sig. (2-tailed)	.111
	Pol_vertr	Correlation Coefficient	.106
		Sig. (2-tailed)	.111

4.2 Resultaten lineaire regressieanalyse

Door gebruik te maken van een lineaire regressieanalyse is gekeken naar de relatie tussen de twee hoofdvariabelen per leeftijdsgroep. Specifiek kijkend naar de protestgeneratie, met politiek vertrouwen als afhankelijke variabele en perceptie op het gebruik van kernenergie als onafhankelijke variabele, is uit deze regressieanalyse gebleken dat er een lage simpele correlatie is tussen de twee variabelen met een correlatiecoëfficiënt van .296. De significantie uit de ANOVA tabel (.003) duidt aan dat het regressiemodel statistisch significant de uitkomstvariabele voorspelt. Aangezien de p-waarde (Sig.) kleiner is dan 0.05 wordt hypothese 1a; 'Een laag politiek vertrouwen leidt tot een negatieve perceptie van het gebruik van kernenergie bij de protestgeneratie', aangenomen.

Tabel 6 - Lineaire regressieanalyse protestgeneratie

Model Summary				
Model	R Age = 1946-1959 (Selected)	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.296 ^a	.088	.078	.71342

a. Predictors: (Constant), Perceptie_kern

ANOVA ^{a,b}						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.833	1	4.833	9.497	.003 ^c
	Residual	50.387	99	.509		
	Total	55.221	100			

a. Dependent Variable: Pol_vertr

b. Selecting only cases for which Age = 1946-1959

c. Predictors: (Constant), Perceptie_kern

Coefficients ^{a,b}					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	
		B	Std. Error	Beta	t
1	(Constant)	2.037	.300		6.790
	Perceptie_kern	.311	.101	.296	3.082

a. Dependent Variable: Pol_vertr

b. Selecting only cases for which Age = 1946-1959

Kijkend naar generatie Z is dezelfde lineaire regressieanalyse uitgevoerd met perceptie op het gebruik van kernenergie als afhankelijke variabele en politiek vertrouwen als onafhankelijke variabele. Uit deze analyse is gebleken dat er een lage simpele correlatie is tussen de twee variabelen met een correlatiecoëfficiënt van .114. De ANOVA tabel duidt een significantie van .202 aan, dit duidt aan dat het regressiemodel niet statisch significant is aangezien deze waarde hoger is dan 0.05. Hypothese 1b; 'Een positieve perceptie op het gebruik van kernenergie leidt tot een hoog politiek vertrouwen bij generatie Z' wordt dan ook niet aangenomen.

Tabel 7 - Lineaire regressieanalyse generatie Z

Model Summary				
Model	R Age = 1995- 2007 (Selected)	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.114 ^a	.013	.005	.75841

a. Predictors: (Constant), Pol_vertr

ANOVA ^{a,b}						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	.947	1	.947	1.646	.202 ^c
	Residual	71.899	125	.575		
	Total	72.845	126			

a. Dependent Variable: Perceptie_kern

b. Selecting only cases for which Age = 1995-2007

c. Predictors: (Constant), Pol_vertr

Coefficients ^{a,b}					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	3.149	.314		<.001
	Pol_vertr	.144	.112	.114	.202

a. Dependent Variable: Perceptie_kern

b. Selecting only cases for which Age = 1995-2007

4.3 Resultaten Sobel test

Voor het meten van de relatie tussen de twee hoofdvariabelen met mediërende variabelen is gebruik gemaakt van een lineaire regressieanalyse en de Sobel Test; een indirecte effectanalyse. Met behulp van deze analyse is de statistische significantie van de mediërende variabele; affectieve intelligentie, gemeten, waarmee antwoord gegeven kan worden op de vierde deelvraag. Kijkend naar de invloed van affectieve intelligentie op de relatie tussen de twee hoofdvariabelen binnen de protestgeneratie is conform opgestelde hypothese 3a enkel gekeken naar de invloed van negatieve emoties op de relatie. Hiervoor is de variabele 'affectieve intelligentie' opgesplitst in 'negatieve emoties' bestaande uit 'spanning' en 'woede'. De regressieanalyse is in drie paden opgericht; Pad A: tussen politiek vertrouwen (X) en affectieve intelligentie (M), Pad B: tussen affectieve intelligentie (M) en perceptie op het gebruik van kernenergie (Y), en pad C: tussen politiek vertrouwen (X) en perceptie op het gebruik van kernenergie (Y). Uit deze regressieanalyse zijn per 'pad' de volgende *Unstandardized Coefficient Beta* en *Std. Error* coëfficiënten genoteerd: Pad A = -.394 (.115), Pad B = -.492 (.063), en Pad C = .087 (.076). De resultaten van de indirecte effectanalyse voor $X \rightarrow M \rightarrow Y$ met behulp van de Sobel Test zijn als volgt: *Test statistic* = 3.137, *Std Error* = 0.062, en p-waarde = 0.001. Deze p-waarde laat een positief significant indirect effect zien tussen 'politiiek vertrouwen' en 'perceptie op het gebruik van kernenergie', via 'affectieve intelligentie'. Dit betekent dat wanneer affectieve intelligentie toeneemt de andere variabele ook de neiging heeft om toe te nemen. Hypothese 3a; 'Spanning of woede van de protestgeneratie medieert de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen' wordt dan ook aangenomen.

Kijkend naar generatie Z is conform hypothese 3b enkel de positieve emoties gebruikt als mediërende variabele. Hiervoor is eenzelfde regressieanalyse uitgevoerd middels drie paden; Pad A: tussen perceptie op het gebruik van kernenergie (X) en affectieve intelligentie (M), Pad B: tussen affectieve intelligentie (M) en politiek vertrouwen (Y), en Pad C: tussen perceptie op het gebruik van kernenergie (X) en politiek vertrouwen (Y). Uit deze regressieanalyses zijn de volgende coëfficiënten genoteerd: Pad A = .090 (.071), Pad B = -.164 (.123), en Pad C = .280 (.159). De Sobel Test duidt op het volgende: *Test statistic* = -.0919, *Std Error* = 0.016, en p-waarde = 0.358. Deze p-waarde laat geen significant indirect effect zien tussen 'perceptie op het gebruik van kernenergie' en 'politiiek vertrouwen', via 'affectieve intelligentie'. Hypothese 3b; 'Enthousiasme van generatie Z medieert de relatie tussen perceptie van kernenergie en politiek vertrouwen' wordt dan ook niet aangenomen.

4.4 Resultaten PROCESS analyse

Voor het analyseren van het effect van de moderator ‘politieke ideologie’ op de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie is gebruik gemaakt van een PROCESS analyse. Met behulp van deze analyse is antwoord gegeven op de vijfde deelvraag; in welke mate beïnvloedt politieke ideologie de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie? Voor de protestgeneratie is in deze analyse politiek vertrouwen als onafhankelijke variabeel genomen, perceptie op het gebruik van kernenergie als afhankelijke variabeel, en politieke ideologie als moderator. Deze PROCESS analyse duidt op een p-waarde van .0493, wat betekent dat er een statistisch significante relatie is tussen de twee hoofdvariabelen binnen de protestgeneratie, met politieke ideologie als moderator. Hypothese 4a; ‘Politieke ideologie is een modererende variabeel die de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt bij de protestgeneratie’ wordt dan ook aangenomen.

Tabel 8 - PROCESS analyse protestgeneratie

Model Summary

Model	R	R Square	MSE	F	df1	df2	p
1	.3775	.1425	.4881	5.3743	3.0000	97.0000	.0018

PROCESS

Model		coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
1	Constant	.4602	.7550	.6095	.5436	-1.0383	1.9587
	Perceptie P	.7644	.2529	3.0219	.0032	.2623	1.2664
	Moderator P	.4285	.1880	2.2799	.0248	.0555	.8016
	Int_1	.1241	.0623	-1.9909	.0493	-.2478	-.0004

Voor generatie Z is eenzelfde PROCESS analyse uitgevoerd met perceptie op het gebruik van kernenergie als onafhankelijke variabele, politiek vertrouwen als afhankelijke variabele, en politieke ideologie als moderator. Uit deze PROCESS analyse is gebleken dat de p-waarde .2392 is, wat erop duidt dat er voor generatie Z geen statistische significante relatie is met politieke ideologie als moderator. Hypothese 4b; ‘Politieke ideologie is een modererende variabele die de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt bij generatie Z’ wordt dan ook niet aangenomen.

Tabel 9 - PROCESS analyse generatie Z

Model Summary

Model	R	R Square	MSE	F	df1	df2	p
1	.3069	.0942	.3379	4.2634	3.0000	123.0000	.0067

PROCESS

Model		coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
1	Constant	1.4245	.6628	2.1491	.0336	.1124	2.7365
	Perceptie Z	.2593	.1811	1.4319	.1547	-.0992	.6178
	Moderator Z	.3441	.1958	1.7576	.0813	-.0434	.7316
	Int 1	-.0617	.0522	-1.1826	.2392	-.1651	.0416

5. Conclusie

Met behulp van een kwantitatief enquêteonderzoek naar de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie binnen generatie Z en de protestgeneratie, is er in dit onderzoek getracht om een antwoord te formuleren op de volgende onderzoeksvraag: *‘In welke mate beïnvloedt politiek vertrouwen de perceptie op het gebruik van kernenergie van Nederlandse burgers, kijkend naar generatie Z en de protestgeneratie?’*

Uit het onderzoek is gebleken dat er een verschil is tussen de percepties die beide generaties hebben op het gebruik van kernenergie. De protestgeneratie scoorde, op een schaal van 1-5, een gemiddelde van 2.88, wat betekent dat de protestgeneratie een enigszins negatieve perceptie heeft op het gebruik van kernenergie. Generatie Z scoorde, in tegenstelling tot de protestgeneratie, een positievere perceptie op het gebruik van kernenergie. Met een gemiddelde van 3.54 heeft generatie Z een positievere perceptie op het gebruik van kernenergie, in tegenstelling tot de protestgeneratie. Kijkend naar het verschil in de mate van politiek vertrouwen tussen beide generaties, hebben beide generaties een enigszins negatieve mate van politiek vertrouwen. Met een gemiddelde score van 2.94 heeft de protestgeneratie een iets hogere mate van politiek vertrouwen, in tegenstelling tot generatie Z met een gemiddelde score van 2.74. Het is interessant om te zien dat de uitkomsten per generatie redelijk consistent zijn en dat er, in tegenstelling tot aanvankelijk gedacht, niet veel verschil zit tussen het politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie van de twee generaties. Op basis van de theorie is er aanvankelijk vanuit gegaan dat maatschappelijke en historische context ertoe leiden dat de twee generaties elkaars inverse zijn. Kijkend per generatie is echter uit de resultaten gebleken dat er een statistische significante relatie is tussen het politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie bij de protestgeneratie, maar dat er geen statistische significante relatie is tussen de perceptie op het gebruik van kernenergie en het politiek vertrouwen bij generatie Z. Uit deze resultaten kan geconcludeerd worden dat het lage politieke vertrouwen van de protestgeneratie leidt tot een negatieve perceptie op het gebruik van kernenergie. Er kan echter niet geconcludeerd worden dat generatie Z een positieve perceptie heeft op het gebruik van kernenergie en dat deze leidt tot een hoog politiek vertrouwen.

Kijkend naar de relatie tussen de twee hoofdvariabelen, met de mediërende variabelen; cognitieve dissonantie en affectieve intelligentie in acht, kan geconcludeerd worden dat emoties als spanning of woede de relatie tussen de twee hoofdvariabelen medieert bij de protestgeneratie. Emoties als enthousiasme mediëren echter de relatie tussen de twee hoofdvariabelen niet bij generatie Z. De mediërende variabele ‘cognitieve dissonantie’ is in dit onderzoek niet afdoende geweest om een uitspraak te doen over de invloed van deze variabele op de relatie tussen de twee hoofdvariabelen. Voor de modererende variabele ‘politieke ideologie’ kan, op basis van de resultaten, geconcludeerd worden dat politieke ideologie de relatie tussen perceptie op het gebruik van kernenergie en politiek vertrouwen beïnvloedt bij de protestgeneratie, maar niet bij generatie Z.

6. Discussie

6.1 Reflectie

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in de relatie tussen de twee hoofdvariabelen; politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie binnen de protestgeneratie en generatie Z, zijn er enkele beperkingen aan dit onderzoek die in acht moeten worden genomen bij het interpreteren van de resultaten.

Ten eerste is de steekproef voor dit onderzoek beperkt in representativiteit. Een groot deel van de respondenten is afkomstig uit de woonwijk en persoonlijke kring van de onderzoeker. Dit zou geleid kunnen hebben tot een selectiebias, waardoor bepaalde politieke ideologieën of opvattingen oververtegenwoordigd kunnen zijn in de data. Kijkend naar de verdeling van politieke ideologie van de respondenten, in figuur 1, is te zien dat een groot deel van de respondenten afkomstig uit generatie Z een linkse politieke ideologie heeft. Recent onderzoek van Ipsos (2024) laat zien dat generatie Z zich overwegend progressief plaats, waardoor deze verdeling wel als representatief kan worden gezien voor de bevolking. Het relatief lage aantal respondenten kan er echter wel toe leiden dat de uitkomsten mogelijk niet generaliseerbaar zijn naar de gehele Nederlandse bevolking, binnen deze twee generaties.

Wat erg interessant is gebleken uit het resultatenhoofdstuk is dat de hypothesen die te maken hebben met generatie Z niet aangenomen zijn. Er zijn diverse theoretische aannames gemaakt, met betrekking tot deze generatie, die niet bleken te kloppen in dit onderzoek. Dit zou iets kunnen zeggen over de generatie zelf, of over de respondenten die in dit onderzoek betrokken zijn. Vervolgonderzoek om te kijken of er een verschil zit tussen de theorie en de realiteit bij generatie Z zou dan ook erg interessant zijn. Ook interessant om te zien is dat de

protestgeneratie zich meer verbonden lijkt te voelen tot hun eigen generatie dan generatie Z. en ook dat het verschil in de politieke ideologieën van de protestgeneratie gelijk zijn, in tegenstelling tot generatie Z. Ook dit zou erg interessant zijn om nader te onderzoeken of dit iets zegt over de generaties zelf, of over de respondenten.

Hiernaast bleek dat de mediërende variabele ‘cognitieve dissonantie’ onvoldoende intern consistent was om mee te nemen in de analyse van de data. Hoewel deze variabele aanvankelijk was gezien als een belangrijke verklarende variabele voor de relatie tussen politiek vertrouwen en de perceptie op het gebruik van kernenergie, bleek het lastig om deze variabele als valide te operationaliseren in de enquête. Een mogelijke reden hiervoor is dat cognitieve dissonantie een intern psychologisch proces is dat niet altijd bewust zal manifesteren, waardoor het lastig is om dit concept effectief mee te nemen in een enquête.

6.2 Implicaties en aanbevelingen

De bevindingen van dit onderzoek impliceren de noodzaak voor verandering. In een tijd waarin Nederland en de Nederlandse politiek staat voor ingrijpende keuzes op het gebied van energiebeleid, benadrukt dit de noodzaak voor de politiek om aandacht te besteden aan het vertrouwen dat Nederlandse burgers hebben in de huidige politiek. Wantrouwen leidt immers tot weerstand, tegen bijvoorbeeld het gebruik van kernenergie. In de huidige politiek kan dan ook worden gezien dat kernenergie een polariserend onderwerp, dat langs fundamentele en ideologische waarden een grote verdeling laat zien binnen de politiek en de maatschappij. Voor de politiek is het dan ook noodzakelijk om te werken aan het versterken van dit politiek vertrouwen doormiddel van transparantie, consistentie, en burgerparticipatie. Voor gevoelige onderwerpen, zoals het gebruik van kernenergie, is het namelijk van groot belang dat burgers het gevoel krijgen dat hun zorgen in acht worden genomen door de politiek. Kijkend naar historische context, bestonden deze zorgen ook in de jaren 70 en 80. De politiek wordt dan ook aanbevolen om te kijken naar hoe het politiek vertrouwen in die tijd hersteld is.

De media hebben eveneens de politiek een belangrijke verantwoordelijkheid bij gevoelige onderwerpen, zoals het gebruik van kernenergie. De manier waarop politieke besluitvorming rondom kernenergie gepresenteerd wordt in de media, draagt bij aan het vertrouwen dat burgers hebben op dit thema. De media dragen namelijk bij aan het versterken van het eerder benoemde gepolariseerde debat omtrent kernenergie, doordat ze de politieke besluitvorming rondom kernenergie kritisch bespreken. Voor de media wordt dan ook aanbevolen om te investeren in genuanceerde berichtgeving over gevoelige onderwerpen, zoals kernenergie, waarbij rekening wordt gehouden met ervaringen binnen generaties en

transparantie. Hierbij is het ook belangrijk om het huidige maatschappelijke debat in acht te houden, door rekening te houden met de bestaande polarisatie, door bewust te handelen en dialoog te bevorderen.

Voor de samenleving als geheel impliceert dit onderzoek de waarde van de intergenerationele dialoog. Alhoewel de opvattingen van de generaties binnen dit onderzoek niet veel verschillen, laat het onderzoek wel zien dat historische context vormgevend kan zijn voor opvattingen over het energiebeleid. Door deze dialoog te stimuleren en aan te gaan, kan kennisdeling tussen generaties een bijdrage leveren aan draagvlak voor complexe beleidskeuzes, waardoor beleid maatschappelijk breed en inclusief gedragen kan worden.

7. Terugblik

De keuze voor dit onderwerp is ontstaan uit persoonlijke interesse in het maatschappelijke debat rondom het gebruik van kernenergie. Het gebruik van kernenergie komt regelmatig voor in de politieke en publieke discussie, waarin het gepresenteerd wordt als de oplossing voor klimaatverandering en de huidige energiecrisis, terwijl kernenergie bij veel mensen tegelijkertijd weerstand oproept. In de media hoor je veel mensen van oudere generaties roepen dat de kernrampen in Tsjernobyl en Fukushima duidelijke voorbeelden zijn waarom kernenergie absoluut niet gebruikt zou moeten worden, waarbij ik, iemand van generatie Z, dan zelf denk “de kernramp in Tsjernobyl was een gevolg van slecht reactorontwerp, en de kernramp in Fukushima een gevolg van een aardbeving en een tsunami. Zo’n dergelijke ramp zou hier helemaal niet kunnen gebeuren”. Mijn intuïtie om dit onderzoek te gaan doen kwam dan ook voort uit de aanname dat de houding tegenover kernenergie generatief bepaald zou kunnen zijn. Jongere generaties zijn opgegroeid met klimaatproblemen en zouden daardoor kernenergie sneller omarmen, terwijl oudere generaties mogelijke andere waarden hebben bij dit thema als gevolg van historische context.

Waar ik voorheen in het bijzondere de negatieve connotaties van de oudere generatie zag, heb ik nu meer begrip gekregen in de complexiteit en gevoeligheid van dit onderwerp. Na het afronden van dit onderzoek ben ik in gaan zien dat ook mijn eigen generatie kernenergie niet ziet als een technologie die op zichzelf staat, maar dat het onlosmakelijk is verbonden met de bevolking brede acceptatie van dit onderwerp in de maatschappij. Het debat rondom het gebruik van kernenergie verdient dan ook meer ruimte voor onderling begrip, en meer ruimte voor zorgvuldig afgewogen overtuigingen.

Literatuurlijst

- Belmonte, Zachariah John A., et al. "The acceptance of nuclear energy as an alternative source of energy among Generation Z in the Philippines: An extended theory of planned behavior approach." *Nuclear Engineering and Technology* 55.8 (2023): 3054-3070.
- Burby, R. J. (2003). Making plans that matter: Citizen involvement and government action. *Journal of the American Planning Association*, 69(1), 33-49.
- Canadian Centre for Research Analysis and Methods. (2005). *PROCESS macro for SPSS, SAS, and R*. The PROCESS Macro For SPSS, SAS, And R. <https://www.processmacro.org/index.html>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014). Veranderingen in relatie- en gezinsvorming van generatie X naar Y: Demografische profielen van 30-jarigen naar geslacht en opleidingsniveau. In *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. https://www.cbs.nl/-/media/imported/documents/2014/31/008416-bt-2014-12.pdf?sc_lang=nl-nl
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). Research design (5th ed.). SAGE Publications.
- De Bresser, G. W. J. (2011). *De relatie tussen de prestatie van de ambtenaar en politiek vertrouwen* (Master's thesis).
- Dekker, Paul & De Goede, Irene & Pligt, Joop. (2011). Kernenergie in de publieke opinie [Public opinion on nuclear energy].
- Elliot, A. J. & Devine, P. G. (1994). On the Motivational Nature of Cognitive Dissonance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67 (3), 382-394.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.
- Finkelstein, L. M., Gonnerman, M. E., Jr, & Foxgrover, S. K. (2001). The stability of generation identification over time and across contexts. *Experimental aging research*, 27(4), 377–397. <https://doi.org/10.1080/03610730109342355>
- Francis, T., & Hoefel, F. (2018). True Gen': Generation Z and its implications for companies. *McKinsey & Company*, 12(2), 1-10.
- Hacquin, A. S., Altay, S., Aarøe, L., & Mercier, H. (2022). Disgust sensitivity and public opinion on nuclear energy. *Journal of Environmental Psychology*, 80, 101749.
- Harmon-Jones, E., & Harmon-Jones, C. (2012). Cognitive dissonance theory. *Handbook of motivation science*, 71.
- Kemp, R., Markantoni, M., Zomerplaag, J., Pel, B., Crighton, A. (2025). The Evolution of Energy Citizenship in the Netherlands: From Protest to Partnership with Business and

- Government. In: Fahy, F., Vadovics, E. (eds) *Energy Citizenship Across Europe*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-70157-3_6
- Kim, Y., Kim, M., & Kim, W. (2013). Effect of the Fukushima nuclear disaster on global public acceptance of nuclear energy. *Energy policy*, 61, 822-828.
- Knutsen, O. (1995). Value orientations, political conflicts and left-right identification: A comparative study. *European journal of political research*, 28(1), 63-93.
- Laka. (2004). *Protest - geschiedenis van het protest*. <https://www.laka.org/geschiedenis.html>
- Liefbroer, A.C. en P.A. Dykstra, 2000, *Levensloop in verandering. Een studie naar de ontwikkeling in de levenslopen van Nederlanders geboren tussen 1900 en 1970*. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Marcus, G. E., MacKuen, M., & Neuman, W. R. (2011). Parsimony and Complexity: Developing and Testing Theories of Affective Intelligence. *Political Psychology*, 32(2), 323–336. <http://www.jstor.org/stable/41262898>
- McBeth, M. K., Warnement Wrobel, M., & van Woerden, I. (2023). Political ideology and nuclear energy: Perception, proximity, and trust. *Review of Policy Research*, 40, 88–118. <https://doi.org/10.1111/ropr.12489>
- Ministerie van Klimaat en Groene Groei. (2024). *Kabinet deelt toekomstig klimaatbeleid en bereidt alternatieve maatregelen naar 2030 voor*. Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/10/24/kabinet-deelt-toekomstig-klimaatbeleid-en-bereidt-alternatieve-maatregelen-naar-2030-voor>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024). *Meerderheid Nederlanders vindt dat politiek niet opkomt voor mensen zoals zij*. Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2024/09/03/meerderheid-nederlanders-vindt-dat-politiek-niet-opkomt-voor-mensen-zoals-zij>
- Morvan, C., & O'Connor, A. (2017). *An analysis of Leon Festinger's a theory of cognitive dissonance*. Macat Library.
- NEMO. (2022). *Maken moderne en veiligere reactoren kernenergie een aantrekkelijker energiebron?* NEMOKennislink. <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/kernenergie-staat-weer-op-de-agenda-maar-wil-de-burger-het-ook/>
- Prats, M., S. Smid and M. Ferrin. (2024), “Lack of trust in institutions and political engagement: An analysis based on the 2021 OECD Trust Survey”, *OECD Working Papers on Public Governance*, No. 75, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/83351a47-en>.

- Preacher, K. J., & Leonardelli, G. J. (2008). *Calculation for the Sobel test: An interactive calculation tool for mediation tests*. <https://quantpsy.org/sobel/sobel.htm>
- Provincie Zeeland. (2023). *Wat vinden jongeren van kernenergie? | Provincie Zeeland*. <https://www.zeeland.nl/energie-en-klimaat/kernenergie/wat-vinden-jongeren-van-kernenergie?>
- Rijksoverheid. (2024). *Waarom kernenergie? | Kernenergie in Nederland*. Kernenergie in Nederland. <https://www.overkernenergie.nl/waarom-kernenergie>
- Seyd, B. (2016). How should we measure political trust. In *Brighton, Political Studies Association Annual Conference* (pp. 21-23).
- Stren, P. C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behaviour. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424.
- Tanaka, Y. (2004). Major psychological factors determining public acceptance of the siting of nuclear facilities. *Journal of Applied Social Psychology*, 34(6), 1147-1165.
- Van der Schelde, A., & Kanne, P. (2024). *Zijn mannelijke Gen Z'ers echt zo conservatief?* Ipsos I&O Publiek. <https://www.ipsos-publiek.nl/actueel/zijn-mannelijke-gen-zers-echt-zo-conservatief?>
- Van de Walle, S., & Bouckaert, G. (2003). Public service performance and trust in government: The problem of causality. *International journal of public administration*, 26(8-9), 891-913.
- Van de Walle, S. (2004). Perceptions of administrative performance: the key to trust in government?
- Vischers, V. H., Keller, C., & Siegrist, M. (2011). Climate change benefits and energy supply benefits as determinants of acceptance of nuclear power stations: Investigating an explanatory model. *Energy policy*, 39(6), 3621-3629.
- Vischers, V.H.M. and Siegrist, M. (2013), How a Nuclear Power Plant Accident Influences Acceptance of Nuclear Power: Results of a Longitudinal Study Before and After the Fukushima Disaster. *Risk Analysis*, 33: 333-347. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2012.01861.x>
- Wigley, T., Emanuel, K., & Lea, D. (2018). *Open Letter to Heads of Government of the G-20 from Scientists and Scholars on Nuclear for Climate Change — Environmental Progress*. Environmental Progress. <https://environmentalprogress.org/big-news/2018/10/25/open-letter-to-heads-of-state-of-the-g-20-from-scientists-and-scholars-on-nuclear-for-climate-change>

Bijlagen

Bijlage I. Enquête

Perceptie op kernenergie & politiek vertrouwen

Start van blok: Intro

Welkom en bedankt voor uw deelname! U bent uitgenodigd om deel te nemen aan een enquête die onderdeel is van een masterscriptie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. In deze enquête wordt gevraagd naar uw perceptie op het gebruik van kernenergie en naar hoeveel vertrouwen u heeft in de huidige politiek, tevens komen enkele vragen aan bod met betrekking tot uw politieke opvattingen. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 5 minuten. Uw deelname is volledig anoniem en de resultaten worden uitsluitend gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden. U bent op elk moment vrij om te stoppen met het invullen van de vragenlijst, zonder opgaaf van reden. Door verder te gaan, geeft u aan dat u vrijwillig deelneemt en akkoord gaat met de verwerking van uw anonieme antwoorden voor dit onderzoek, en dat u ten minste 18 jaar oud bent. De data van deze enquête zal worden verwerkt conform de AVG-richtlijnen van de Europese Unie. Alvast hartelijk dank voor uw tijd en bijdrage!

- ☐ Ja, ik geef toestemming (1)
- ☐ Nee, ik geef geen toestemming (2)

Ga naar: Einde enquête Als Welkom en bedankt voor uw deelname! U bent uitgenodigd om deel te nemen aan een enquête die onder... = Nee, ik geef geen toestemming

Einde blok: Intro

Start van blok: Perceptie op het gebruik van kernenergie

Q1 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de risico's van het gebruik van kernenergie

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Kernenergie is een gevaarlijke energiebron (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Het gebruik van kernenergie is mogelijk catastrofaal (2)	☐	☐		☐	☐	☐
De potentiële risico's van het gebruik van kernenergie wegen zwaarder dan de voordelen (3)	☐	☐		☐	☐	☐
De bouw van kerncentrales brengt onbekende risico's met zich mee (4)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q2 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de voordelen van het gebruik van kernenergie

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee (2)	oneens	Noch eens noch oneens (3)	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Het gebruik van kernenergie helpt ons om klimaatverandering tegen te gaan (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Het gebruik van kernenergie is noodzakelijk voor een stabiele energievoorziening (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Het gebruik van kernenergie is economisch voordeliger dan andere energiebronnen (3)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q3 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de acceptatie van het gebruik van kernenergie

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik ben voorzitter van het gebruik van kernenergie (6)	☐	☐		☐	☐	☐
Kernenergie is een uitstekende manier om elektriciteit op te wekken (7)	☐	☐		☐	☐	☐
Het aantal kerncentrales in Nederland moet worden vergroot (8)	☐	☐		☐	☐	☐

Einde blok: Perceptie op het gebruik van kernenergie

Start van blok: Affectieve intelligentie

Q4 In hoeverre ervaart u de volgende emoties, als u hoort/leest over kernenergie

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik voel me onzeker wanneer ik denk aan kernenergie (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik maak me zorgen over de risico's van kernenergie (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik voel me boos over het beleid rondom kernenergie. (3)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik voel frustratie als ik denk aan hoe kernenergie wordt besproken in de politiek. (4)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik voel me hoopvol over de mogelijkheden van kernenergie (5)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik ben enthousiast over de toekomst van kernenergie als energiebron (6)	☐	☐		☐	☐	☐

Einde blok: Affectieve intelligentie

Start van blok: Cognitieve dissonantie

Q5 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over het gebruik van kernenergie met betrekking tot uw politieke voorkeur

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik voel me ongemakkelijk wanneer mijn mening over kernenergie niet overeenkomt met mijn politieke voorkeur (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn perceptie op het gebruik van kernenergie lijkt op die van de politieke partij waar ik op stem (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn perceptie op het gebruik van kernenergie beïnvloedt mijn stemgedrag (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik probeer tegenstrijdige gedachten over kernenergie en politiek te vermijden (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Cognitieve dissonantie

Start van blok: Politiek vertrouwen

Q6 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de competentie van Nederlandse politici

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Over het algemeen zijn Nederlandse politici bekwaam (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Overheden gaan efficiënt om met publiek geld (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici weten over het algemeen wat ze doen (3)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q7 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de betrokkenheid van Nederlandse politici

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Nederlandse politici proberen hun kiezers te helpen (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici denken eerder aan anderen dan aan hun eigen belangen (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici begrijpen de problemen waar gewone mensen mee worden geconfronteerd (3)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q8 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de integriteit van Nederlandse politici

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Nederlandse politici vertellen de waarheid (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici zijn open over hun plannen (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici verdraaien feiten niet (3)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici geven hun fouten toe als het misgaat (4)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q9 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de betrouwbaarheid van Nederlandse politici

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Nederlandse politici houden zich aan beloftes die ze doen tijdens verkiezingen (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici proberen hun beloftes na te komen (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Nederlandse politici houden zich vast aan hun overtuigingen (3)	☐	☐		☐	☐	☐

Pagina-einde

Q10 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling over de eerlijkheid van Nederlandse politici

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Overheden behandelen elke groep in de samenleving gelijk (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Politiek vertrouwen

Start van blok: Politieke ideologie

Q11 Waar zou u uzelf plaatsen op het politieke spectrum?

- ☐ Uiterst links (1)
- ☐ Links (2)
- ☐ Centrum-links (3)
- ☐ Centrum (4)
- ☐ Centrum-rechts (5)
- ☐ Rechts (6)
- ☐ Uiterst rechts (7)

Q12 Op welke partij heeft u bij de laatste verkiezingen gestemd? (U kunt deze vraag overslaan als u dat liever niet beantwoordt)

Q13 "Hoe verbonden voelt u zich met de politieke partij van uw voorkeur?"

- ☐ Helemaal niet verbonden (1)
- ☐ Weinig verbonden (2)
- ☐ Neutraal (3)
- ☐ Tamelijk verbonden (4)
- ☐ Erg verbonden (5)

Einde blok: Politieke ideologie

Start van blok: Demografische gegevens

Q14 Bent u stemgerechtigd?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nee (2)

Q15 Bent u altijd woonachtig geweest in Nederland

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nee (2)

Q16 Wat is uw geboortjaar?

Pagina-einde

In dit onderzoek wordt gekeken naar twee generaties; de protestgeneratie en generatie Z. De volgende vragen gaan over hoe verbonden u zich voelt met uw eigen generatie. Hieronder zijn eerst de kernkenmerken van de protestgeneratie en generatie Z uitgelegd: De protestgeneratie, geboren tussen 1946-1959, is de generatie die opgroeide met idealen, zich keerde tegen autoriteit, en actief streed voor een betere en eerlijkere wereld. Generatie Z, geboren tussen 1995-2010, is de generatie die opgroeide met internet, sociaal bewust maar kritisch is, en zich vooral online uit over thema's zoals klimaat, diversiteit en mentale gezondheid.

Pagina-einde

Q17 In hoeverre bent u het eens of oneens over de volgende stellingen met betrekking tot uw generatie

	Helemaal niet mee eens (1)	Enigszins mee oneens (2)	Noch noch (3)	eens oneens	Enigszins mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik voel me verbonden met mensen uit mijn generatie (1)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik beschouw mezelf als een typisch lid van mijn generatie (2)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik voel me trots om deel uit te maken van mijn generatie (3)	☐	☐		☐	☐	☐
Het is belangrijk voor mij om mijzelf als lid van mijn generatie te zien (4)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik voel dat ik veel gemeen heb met anderen uit mijn generatie (5)	☐	☐		☐	☐	☐
Ik zou het vervelend vinden als mensen mij niet als onderdeel van mijn generatie zouden zien (6)	☐	☐		☐	☐	☐

Einde blok: Demografische gegevens

Start van blok: Optionele open vraag

Q18 Heeft u zelf nog overwegingen of zorgen met betrekking tot kernenergie die u wilt delen?

Einde blok: Optionele open vraag